

ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ СУПРОВОДЖЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ

INSTRUMENTAL MAINTENANCE OF INTEGRATION DEVELOPMENT OF AGRIBUSINESS ENTITIES

Крутько М.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та аудиту,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Krutko Margarita

PhD in Economics, Associate Professor,
Department of Accounting and Audit,
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

У статті зроблено спробу визначити основний зміст та особливості здійснення інструментального супроводження інтеграційного розвитку суб'єктів агробізнесу. Виявлено основні підходи до формування інтеграційного інструментарію щодо забезпечення максимально ефективного функціонування інтегрованих структур. Розкрито основні положення економічних підходів до створення, розвитку та налагодження ефективного функціонування інтегрованих суб'єктів агробізнесу. Особливу увагу при цьому акцентовано на виокремленні основного блоку інструментального забезпечення інтеграційного розвитку суб'єктів агробізнесу в частині моніторингу та контролю їх реального функціонування. Обґрунтовано необхідність адаптації таких суб'єктів агробізнесу до реальних умов зовнішнього та внутрішнього середовища, що існують в умовах євроінтеграційних зрушень в Україні.

Ключові слова: інструменти розвитку, інтеграційні процеси, суб'єкти господарювання, агробізнес, забезпечення.

В статье сделана попытка определить основное содержание и особенности осуществления инструментального сопровождения интеграционного развития субъектов агробизнеса. Выявлены основные подходы к формированию интеграционного инструментария по обеспечению максимально эффективно функционирования интегрированных структур. Раскрыты основные положения экономических подходов к созданию, развитию и налаживанию эффективно функционирования интегрированных субъектов агробизнеса. Особое внимание при этом акцентировано на выделении основного блока инструментального обеспечения интеграционного развития субъектов агробизнеса в части мониторинга и контроля их реального функционирования. Обоснована необходимость адаптации таких субъектов агробизнеса к реальным условиям внешней и внутренней среды, существующих в условиях евроинтеграционных сдвигов в Украине.

Ключевые слова: инструменты развития, интеграционные процессы, субъекты хозяйствования, агробизнес, обеспечение.

Today, agro-industrial integration requires the search and application of new special tools for its realization, which will ensure the provision of the activity of the respective interactions of agribusiness structures in the system of economic relations of the country and beyond. The importance of integration processes in the agrarian sector is significantly underestimated; due to integration transformations, a solution to a whole range of economically important tasks in the financial, material and technical, and logistic support of economic entities is possible. In the study, it is worth focusing precisely on the details of instrumental support for the integration development of agribusiness entities; identification of effective tools for improving the efficiency of the economic mechanism for the activity and integration development of economic entities in the agrarian sector of the Ukrainian economy. The article attempts to determine the main content and peculiarities of implementation of instrumental support of integration development of agribusiness entities. The main approaches to the formation of integration tools for ensuring the maximum effective functioning of integrated structures are revealed. The main provisions of the economic approaches for the creation, development, and establishment of the effective operation of integrated agribusiness entities are revealed. Here-with, particular attention is emphasized on the separation of the main block of instrumental support of the integration

development of agribusiness entities in terms of monitoring and control of their real operation. The necessity of adapting such agribusiness entities to the real conditions of the external and internal environment, existing in terms of European integration changes in Ukraine, is substantiated. The need to analyse the basic approaches to the definition of such mechanisms and to form the basic tools of integration development is urgent. The prospect of further research is to search for methodological approaches to the implementation of the tools of integration development of agribusiness entities mentioned in the study.

Key words: development instruments, integration processes, economic entities, agribusiness, support.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні основними пріоритетами розвитку сільськогосподарського виробництва в системі забезпечення економічної стабільності та безпеки України залишаються пошук ефективних стратегій та впровадження інноваційних методів і методик, серед яких є й економічна інтеграція. Агропромислова інтеграція потребує пошуку та застосування нових спеціальних інструментів її реалізації, що гарантуватимуть забезпечення діяльності відповідних взаємовідносин агробізнесових структур. Значення інтеграційних процесів в аграрному секторі значно недооцінене, за рахунок інтеграційних перетворень можливе вирішення цілого спектру економічно важливих завдань у частині фінансового, матеріально-технічного, логістичного забезпечення діяльності господарюючих суб'єктів.

Вплив інтеграційного курсу країни базування підприємства є чи не одним із найважливіших чинників впливу на визначення його стратегічної діяльності та вибір релевантних інструментів адаптації підприємства до новосформованих ринкових умов. Зважаючи на важливість формування ефективної управлінської політики підприємства в умовах інтеграційних процесів із метою нарощування виробництва та розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств, вибрана тема дослідження є вкрай актуальною [1]. Таким чином, виникає необхідність дослідження основних економічних підходів до створення, розвитку та налагодження ефективного функціонування інтегрованих суб'єктів агробізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Вивчення теоретичних основ та положень механізму забезпечення розвитку агропромислової інтеграції, дослідження інструментів реалізації таких механізмів знайшли своє відображення в працях відомих учених-економістів, серед них: В.Г. Андрійчук, В.В. Зіновчук, Ю.О. Лупенко, М.И. Малік, В.Я. Амбросов, А.С. Кудінов, М.Ф. Кропивко, В.Я. Месель-Веселяк, П.Т. Саблук, О.Г. Шпикуля. Аналіз основних поглядів і положень говорить про необхідність системного підходу до пошуку та застосування інструментів інтеграції для розвитку господарюючих суб'єктів агробізнесу.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Головною метою представленої

роботи є дослідження інструментального забезпечення інтеграційного розвитку суб'єктів агробізнесу, ідентифікація дієвих інструментів для підвищення ефективності економічного механізму забезпечення діяльності та інтеграційного розвитку господарюючих суб'єктів в аграрному секторі економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Консолідація діяльності та формування інтеграційних структур сприяє узгодженню економічних інтересів учасників інтеграції та підвищенню ефективності їхньої діяльності та є пріоритетним орієнтиром розвитку й розбудови територій, галузей, національної та міжнародної економіки у цілому. Формування дієвих механізмів та інструментарію управління об'єднаннями підприємств забезпечує максимізацію їхніх прибутків, оптимізацію портфелю напрямів діяльності, стійке функціонування підприємств, підвищує їхню безпеку за зміни зовнішніх умов, оскільки саме ефект масштабу може виявлятися не тільки в традиційній формі – у площині вдосконалення якості послуг, інтеграції ресурсів та окремих напрямів спільної діяльності, – а й у руслі створення позитивного іміджу, формування корпоративної культури й соціальної відповідальності, отримання конкурентних переваг на ринку [2, с. 131].

На думку Н.В. Зінченко, нині інтеграція в АПК здійснюється виключно на основі комерційних інтересів. Усе більш широкого поширення набувають агрохолдинги, агрофірми, асоціації, фінансово-промислові групи і т. п. Як правило, всередині них ринкові механізми замінюються організаційно-економічними інструментами координації, деколи створюються організаційно-виробничі й організаційно-управлінські структури.

У масштабі всієї країни агропромислова інтеграція являє собою взаємопов'язану сукупність галузей народного господарства, які беруть участь у виробництві сільськогосподарської сировини, її заготівлі, переробленні, зберіганні, транспортуванні, збуті, виробництві засобів виробництва та їх обслуговуванні. Ця сукупність становить агропромисловий комплекс країни, розвиток якого регулюється державою.

У сільськогосподарському виробництві внаслідок яскраво вираженої галузевої специфіки (територіальна розосередженість, предметом праці є біологічні об'єкти, розвиток яких істотно

залежить від різних природно-кліматичних чинників, та ін.) об'єктивно існує потреба у високій оперативності і гнучкості під час ухвалення більшості виробничих та маркетингових рішень [3, с. 45].

Економічна й фінансова криза, яка супроводжується неадекватним станом управління, відсутністю цілісної та ефективної системи менеджменту, все більше актуалізує питання створення інтеграційних структур і пошуку ефективних інструментів управління їхньою діяльністю. У комплексі заходів протидії кризовим явищам постає актуальне завдання забезпечення стійкості функціонування суб'єктів господарювання за рахунок інтеграції діяльності, ресурсів, менеджменту, що вимагає впровадження новітніх інтеграційних стратегій, забезпечення компліментарності технологічних процесів і вдосконалення інтеграційних відносин, розширення економічної взаємодії, спрямованої на формування синергії ключових компетенцій підприємств. Відповідно, актуалізується потреба розроблення й реалізації механізму управління новими формами співпраці суб'єктів господарювання, взаємодія яких утворює принципово нову наукову парадигму й предметну сферу економічного дослідження [2, с. 131–132].

Сучасний стан справ у частині практичного провадження господарської діяльності говорить про те, що максимум соціально-економічних вигід отримують підприємства, які адаптувалися і вдало застосовують нові форми та методи ведення господарської діяльності з урахуванням тих змін, які постійно відбуваються в зовнішньому середовищі.

На думку М.В. Босовської, серед багатьох актуальних підходів до підвищення ефективності формування підприємницького потенціалу отримали пріоритет різні форми співпраці. У контексті сучасних економічних перетворень, які зумовлені формуванням економіки знань та інформації, одним із найбільш ефективних інструментів соціально-економічного розвитку підприємництва на регіональному рівні є кластерний підхід. У зв'язку із цим постає завдання методологічних і праксеологічних досліджень процесів формування та розвитку кластерів.

Методологічний інструментарій, на думку дослідниці, полягає у:

- поєднанні універсального інструментарію управління інтегрованими структурами зі специфічним (залежно від різновиду інтеграційної взаємодії), стратегічній діагностиці умов та факторів ведення бізнесу;

- механізмі узгодження стратегічних цілей партнерів;

- методичних підходах до обґрунтування перспективності партнерства, параметрів його формування;

- методиці вибору партнерів;

- оцінці ефективності реалізації стратегічного партнерства;

- методичних підходах до розвитку стратегічних партнерських відносин [4].

Одним із ключових інструментів забезпечення результативності функціонування механізму інтегрованих структур в аграрному секторі виступає комплексна система офіційних інструментів спектрального контролю, зокрема:

- забезпечення належного використання бюджетних коштів країни, наданих у рамках програм розвитку інтеграційних процесів (створення кооперативів, кластерів, холдингів);

- дотримання чинного законодавства, вчасне погашення податкових зобов'язань;

- дотримання екологічних і санітарних норм функціонування;

- складання та подання звітної інформації у відповідні органи та строки;

- забезпечення належних соціально-економічних умов найманих працівників;

- виконання договірних умов перед партнерами та учасниками інтегрованої агропромислової структури.

Для забезпечення втілення зазначених інструментів доцільно створити регіональні центри підтримки інтегрованих агропромислових структур у кожній області і наділити їх повноваженнями контролюючого і регулюючого органу, який виступить координатором у вирішенні практичного впровадження вказаних інструментів з органами влади, державних реєстрів, статистичної та фіскальної служби. До повноважень центру належатимуть надання допомоги у вирішенні спірних питань, різнопланові консультації, роз'яснення, підтримка та ін. Такий інструментальний підхід до налагодження системи інтеграційного розвитку суб'єктів агробізнесу виступить дієвим механізмом забезпечення комфортного та поступального налагодження взаємовідносин і скорішого економічного одужання господарюючих суб'єктів в аграрному секторі.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. На основі проведеного дослідження можна зробити висновок про необхідність виокремлення дієвих механізмів інструментального супроводження розвитку інтеграційних процесів, учасниками яких є суб'єкти агробізнесу. Проведено аналіз базових підходів до визначення таких механізмів та сформовано основні інструменти інтеграційного розвитку, зокрема створення регіональних центрів із надання підтримки, консультацій та супроводу функціонування інтегрованих агропромислових структур. Перспектива подальших досліджень полягає в оформленні методологічних рекомендацій та підходів до запровадження зазначених у дослідженні інструментів інтеграційного розвитку суб'єктів агробізнесу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Скоробогатова Н.Є., Грищенко Є.С. Вплив інтеграційних процесів на управлінську політику зовнішньоекономічної діяльності підприємств. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2017. № 14. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/download/108772/103715> (дата звернення: 02.04.2019).
2. Босовська М.В. Інтеграційні процеси в туризмі: теорія та практика розвитку. *Вісник ДІТБ. Серія «Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому»*. 2013. № 17. С. 129–135.
3. Зинченко Н.В. Особливості інтеграційних процесів в АПК. *Культура народів Причорномор'я*. 2012. № 221. С. 45–47.
4. Босовська М.В. Інтеграційні процеси в туризмі : монографія. Київ : Нац. торг.-екон. ун-т., 2015. 832 с.